

Summary. *The article discusses various approaches to the definition of the category of researchers leasing. The necessity to formulate the nature and value of the object of leasing relations. Indicated its main features and characteristics, unmasked main functions.*

Key words: *lease, rent, loan, lease object, the subject of leasing.*

УДК 664

Крисанов Д. Ф.,

*д.е.н., професор, провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
м.Київ*

ЗНОШЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕРОБНО-ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

У статті проаналізовано тенденції зношувально-відтворювальних процесів на підприємствах харчової промисловості з другої половини 2000-их років, висвітлено роль зарубіжних і вітчизняних інвестицій в забезпеченні оновлення основного капіталу. На основі проведеного аналізу зроблено висновок щодо необхідності активізації традиційних та пошуку нових джерел інвестицій, запровадження сучасних механізмів їх залучення на потреби оновлення матеріальної бази переробно-харчових виробництв із використанням технологічних інновацій. Обґрунтовано доцільність впровадження систем управління різного функціонального призначення на переважній більшості великих і середніх підприємств харчової промисловості з метою підвищення конкурентоспроможності агрохарчової продукції та забезпечення її доступності на продовольчі ринки Євросоюзу.

Ключові слова: *основні засоби, зношення і відтворення, вітчизняні та зарубіжні інвестиції, технологічні інновації, системи управління, переробно-харчові підприємства.*

Постановка проблеми. Підписання Угоди про асоціацію (УА) між Україною та Євросоюзом вже вкотре, але на більш високому рівні й, відповідно, із урахуванням чинної нормативної бази та практики забезпечення дотримання вимог безпечності і якості агрохарчової продукції в ЄС, поставило вітчизняну харчову промисловість перед потужним викликом: або у визначені строки вивести її на вищий інноваційно-технологічний рівень або, унаслідок неспроможності досягти його, остаточно втратити шанс інтегруватись в європейське економічне середовище. Це фактично буде вже третя спроба вивести національне господарство на новий інноваційно-технологічний рівень розвитку, зокрема: 1) декларація (концепція) щодо переходу на інноваційну модель розвитку національної економіки, яка прийнята наприкінці 90-их років [1]; 2) концепція і стратегія формування національної інноваційної системи, що схвалена наприкінці 2000-х рр. [2-4]; 3) підписання УА Україна-ЄС та на цій основі зближення вітчизняної економічної системи з європейською, створення протягом перехідного періоду (максимум десяти років) поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) [5-6]. Таким чином, від оперативності вирішення цього комплексного завдання, глибини інноваційних зрушень в матеріальному базисі переробно-харчового виробництва і докорінного оновлення асортименту харчової продукції і буде залежати відповідь на цей потужний виклик.

Мета дослідження обумовлена гострою необхідністю переведення вітчизняного продовольчого комплексу на інноваційну модель розвитку з метою забезпечення виробництва агрохарчової продукції, яка буде відповідати вимогам безпечності та якості згідно з нормативними документами ЄС. Це дозволить підвищити її конкурентоспроможність та відкрити шляхи на продовольчі ринки Європи. У зв'язку з цим актуальним є вирішення традиційних проблем, але на новій інноваційно-технологічній основі. Отже, логічною є постановка низки завдань, зокрема:

- проаналізувати ситуацію з відтворенням основних засобів, використанням сучасних технологій перероблення продовольчої сировини та забезпеченням підприємств харчової промисловості функціональними системами управління;
- оцінити масштаби інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів з точки зору його достатності, а також доступності технологічних та інших інновацій для виходу переробно-харчового виробництва на вищий рівень;
- запропонувати нові підходи щодо інвестиційного та інноваційного наповнення відтворювального процесу з метою підвищення його результативності.

Виклад основного матеріалу. З виходом національного господарства із глибокої кризи з кінця 1990-х – початку 2000-х рр. набула законодавчого оформлення концепція переходу економіки на інноваційну модель розвитку. Однак застарілість матеріальної бази, гострий дефіцит вітчизняних технологічних інновацій, обмеженість власних інвестиційних ресурсів у поєднанні з вилученням при затвердженні щорічних бюджетів усіх статей, в яких передбачались пільги інноваційно активним підприємствам, в сукупності поставили суб'єктів господарювання перед вибором: або приймати усі ризики активного включення в інноваційну діяльність повністю на себе, або ж не включатись у ці процеси взагалі. Унаслідок перелічених та інших причин інноваційна діяльність не набула необхідної активізації, глибини та поширення і фактично перебувала у стадії стагнації: локальні підйоми в окремі роки чергувалися із спадом у наступні періоди, однак кардинальних зрушень не спостерігалось: частка інноваційно активних суб'єктів господарювання була удвічі меншою, ніж у найменш активних європейських країнах (менше третини): частка інноваційної харчової продукції у загальному обсязі відвантаженої споживачам промислової зменшилась за останні дванадцять років утричі. Це свідчить про несприйнятливність застарілої матеріально-технічної бази до впровадження продуктових, організаційних та інших новацій, про гострий дефіцит технологічних інновацій нового покоління та обмежений характер їх поширення тощо.

Водночас, важливим індикатором зрушень в техніко-технологічному базисі переробно-харчового виробництва виступає показник зношеності основних засобів. Наведені в табл. 1 статистичні та розрахункові дані свідчать про достатньо суперечливий характер тенденцій зношення-відтворення за період 2006–2013 рр. Його перша частина – 2006–2009 рр. – свідчить про низхідний характер тенденції зношення (потенціал придатності основних засобів підвищився на 4,4 пп – до 56,0%), а друга – про висхідний (потенціал придатності основних засобів зменшився на 4,5 пп – до 51,5%). На нашу думку, це можна пояснити впливом наступних чинників, зокрема:

- зростанням економічних показників господарської діяльності та, відповідно, нарощуванням інвестицій на оновлення основних засобів;

- значним перевищенням обсягів введення в дію основних засобів над вибуттям, що сприяло відтермінуванню строків суттєвого «постаріння» основного капіталу на майбутні періоди;
- активною участю іноземних інвесторів у спорудженні нових переробно-харчових виробництв у найбільш привабливих секторах економічної діяльності;
- злиттям та поглинанням підприємств харчової промисловості унаслідок структурних зрушень, трансформаційних і самоорганізаційних процесів, посиленням проблем із забезпеченням безпечною та якісною сировиною, підвищенням аналогічних вимог до кінцевої харчової продукції тощо.

Що ж стосується другого періоду, то тут проявилися наслідки світової економічної кризи, які поширилися і на національну економіку, загалом, та харчову промисловість, зокрема. Вона була відмічена з кінця третього кварталу 2008 р.: нижня точка зафіксована у 2009 р., а найнижча – у 2013 р. Це супроводжувалося і суттєвим зменшенням обсягу інвестицій, мінімум яких був зафіксований у 2010 р. – близько 8,7 млрд грн., тобто, фактично на рівні 2006 р. у поточних цінах, але коли врахувати інфляцію – то ще менше. Унаслідок накопичення основних засобів із *«застарілою віковою структурою»*, зберігання на статистичному обліку повністю амортизованого основного капіталу (у 2013 р. 7,6 млрд грн. або 6,5% від їх загальної вартості), а також значного підвищення цін на нове технологічне устаткування та будівельно-монтажні роботи, що гальмувало відтворення основного капіталу, коефіцієнт його зносу помітно підвищився. Зазначимо, що важливу роль у відтворювальному процесі відіграють іноземні інвестори: практично чверть залучених прямих іноземних інвестицій – це сучасні технології і технологічне устаткування, продуктивні, нематеріальні інновації.

Однак загальна характеристика відтворювального процесу буде неповною, якщо не розкрити забезпеченість переробно-харчових підприємств технологічними інноваціями, а також системами управління різного функціонального призначення. Зокрема, за напрямом *«придбано нових технологій»* забезпеченість в обох періодах становила у межах 4-4,5 технологічні розробки на 100 обстежених підприємств, а за напрямом *«впроваджено нових технологічних процесів»* – 4 одиниці у першому періоді та 6 – у другому. Навіть середні підприємства використовують по кілька технологій перероблення аграрної сировини, диференціація яких за рівнем сучасності та наукоємності орієнтовно виглядає наступним чином: до 3 років – інноваційна; 4-5 – сучасна; 6-7 – оновлена; 8-10 – традиційна; понад 10 – застаріла. Як показує практика, у переробно-харчовому виробництві нерідко використовуються технології, «вік» яких 15-20 років і навіть більше.

За напрямом *«освоєно нових матеріалів, виробів, продуктів»* забезпеченість становить 8-9% від загальної кількості найменувань харчової продукції, що виробляється підприємствами у межах трьохрічного «віку» інновації. Однак за 2007-2013 роки з них лише 15,2% були новими для ринку, решта – новими для підприємства. Отже, напрашується логічний висновок: з такими масштабами впровадження сучасних технологічних інновацій, а також недостатніми обсягами інвестування не те що покращити ситуацію із відтворенням основних засобів та випуском інноваційної продукції, але й утриматися на досягнутому достатньо низькому рівні не вдасться.

Зношення та відтворення основних засобів переробно-харчових підприємств України*

	Показники	Одиниці виміру	Роки:								2013 до 2006 = %,пп
			2006 довідка	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
1.	Основні засоби виробництва	млн грн	50263	62596	73536	82946	91985	96507	105624	116776	230,6
2.	Зношеність основних фондів	%	48,4	45,6	44,8	44,0	45,7	46,5	47,2	48,5	+0,1
3.	Капітальні вкладення	млн грн	8290	11830	13131	10458	8665	12254	13558	15275	184,2
4.	Витрати на інновац. діяльність	млн грн	810,9	1729,3	1374,1	1015,0	608,9	933,1	1566,3	1700,7	209,7
5.	З них на придбання інноваційних засобів виробництва	млн грн	485,7	1504,0	1231,1	888,5	509,1	784,1	1235,3	1498,3	308,5
6.	Частка в капітальних вкладеннях (5:3)	%	5,8	12,7	9,4	8,5	5,9	6,4	9,1	9,8	+4,0
7.	Підприємства, що придбали інноваційні засоби виробництва	одиниць	114	208	168	191	204	245	235	231	202,6
8.	Частка таких підприємств, %	%	4,4	8,0	6,5	7,4	8,3	10,3	10,5	10,7	+6,3
9.	Інноваційне забезпечення: - придбано нових технологій	одиниць	76	113	134	114	84	76	113	92	121,1
	- впроваджено нових технологічних процесів	одиниць	74	209	174	181	218	237	268	219	295,9
	- освоєно нових видів техніки**	одиниць	8	3	2	5	14	35	5	9	112,5
	- освоєно нових матеріалів, виробів, продуктів	одиниць	460	403	455	583	473	676	662	742	161,3
	- з них нових для ринку	одиниць	н/д	85	98	104	71	77	71	100	117,6
10.	Прямі іноземні інвестиції	млн дол. США	1274,6	1564,0	1685,9	1924,3	1990,2	2221,9	3039,9	3287,2	+2012,6 (257,9%)
Довідково:											
1.	Загальна кількість підприємств***	одиниць	8379	7387	7100	6800	6551	6559	5768	6407	76,5
2.	З них великих і середніх підприємств	одиниць	2305	н/д	н/д	н/д	1358	1353	1278	н/д	55,4
3.	Кількість обстежених за формою №1-інновація підприємств	одиниць	2705	2592	2594	2594	2594	2457	2243	2158	83,3
4.	Частка таких підприємств	%	32,3	35,1	36,5	38,1	39,6	37,5	38,9	33,7	+1,4
5.	Індекс виробництва продукції (до 1990)	%	109,3	117,5	115,0	108,1	111,6	110,9	112,7	106,9	-2,4

Джерело: Складено й розраховано за матеріалами статистичної звітності підприємств харчової промисловості України за відповідні роки.

** Включає машини, устаткування, апаратів, приладів.

***Включаючи великі, середні, малі (включно з мікропідприємствами) виробництва.

Доречно звернути увагу і на показник забезпеченості підприємств харчової промисловості *системами менеджменту різного функціонального призначення* (табл. 2). Кількість виробництв, де вже сертифіковані та впроваджуються функціональні системи управління, становить 770 суб'єктів господарювання, а загальна чисельність великих та середніх підприємств по харчовій галузі – понад 1,3 тис. Отже, суб'єкти господарювання повинні активізувати роботу по розробленню, впровадженню і сертифікації систем менеджменту якості, безпечності, екологічного управління та забезпечити їх ефективне функціонування з тим, щоб гарантувати виробництво безпечної та якісної харчової продукції. При цьому необхідно буде врахувати що, за оцінками вітчизняних фахівців, в Україні реально нині функціонує лише близько 20% систем менеджменту, тобто їх впровадження носило більшою мірою формальний характер. І це при тому, що кількість систем менеджменту, приведених у відповідність до міжнародних стандартів (перш за все ISO серії 9000), в розрахунку на тисячу жителів України, значно менше ніж, наприклад, у Китаї – у 3,5 рази, у Іспанії – у 30 разів, у Італії – у 40 разів. Отже, цього явно недостатньо для забезпечення прориву у вітчизняній економіці [7, с. 7].

Таблиця 2

Поширеність систем менеджменту якості та безпечності харчових продуктів в харчовій промисловості України*, одиниць

	Відповідно до вимог систем менеджменту:								Підприємства, які впровадили або впроваджують системи менеджменту:				Довідково (2012 р.): усього підприємств	
	ISO 9000		ISO 14000		HACCP		ISO 22000		з них впроваджено систем:			у стадії впровадження		
Види економічної діяльності (галузь харчової промисловості)	В стані розробки та впровадження	Впроваджено (сертифіковано)	В стані розробки та впровадження	Впроваджено (сертифіковано)	В стані розробки та впровадження	Впроваджено (сертифіковано)	В стані розробки та впровадження	Впроваджено (сертифіковано)	усього	одна	дві		три	
										М'ясопереробна	5	50	1	
Молокопереробна	2	61	0	1	6	53	8	54	114	51	47	8	8	417
Лікєро-горілчана	1	21	0	1	1	1	0	7	24	13	7	1	3	92
Спиртова	4	30	0	1	1	1	1	4	35	25	4	1	5	61
Пиво-безалкогольна	1	33	0	1	5	13	4	18	57	29	13	4	11	554
Олійно-жирова	1	28	0	1	1	13	1	40	49	20	22	6	1	438
Цукрова	2	20	0	0	2	9	2	4	24	9	9	2	4	97
Кондитерська	6	30	1	2	7	21	8	25	59	26	17	5	11	116
Консервна	0	16	1	1	5	6	0	7	23	8	8	2	5	326
Хлібопекарська та макаронна	1	30	0	0	4	21	2	3	56	40	7	0	10	1253
Рибопереробна	1	18	0	0	0	12	0	3	18	11	2	1	3	233
Інші	5	45	4	2	13	8	22	63	89	38	42	3	6	1395
Всього по харчовій промисловості України	29	385	7	12	60	202	66	278	671	317	217	40	97	5768

**Внутрішні дані* Департаменту продовольства Міністерства аграрної політики та продовольства України станом на вересень 2014 р.

Умовні позначення: **ISO серії 9000** (остання українська версія ДСТУ ISO 9001 : 2009) – серія міжнародних стандартів, в яких систематизовані вимоги до систем менеджменту якості організацій і підприємств (системи управління якістю); **ISO серії 14000** (ДСТУ ISO 14001-97) – системи екологічного менеджменту (системи управління безпечністю навколишнього середовища); **HACCP** (ДСТУ 4161-2003) – аналіз небезпечних чинників та критичні точки контролю (системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги); **ISO 22000: 2005** (ДСТУ ISO 22000: 2007) – системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга.

Водночас, необхідно звернути увагу і на таку обставину, як техніко-технологічна сприйнятливість виробництва до впровадження різних систем менеджменту і професійна підготовленість інженерного й технологічного персоналу щодо ефективного використання їхніх методів та можливостей. Основна передумова полягає у тому, що на застарілій матеріальній базі навіть при впровадженні найновіших систем менеджменту неможливо забезпечити випуск безпечної та якісної харчової продукції. Отже, впровадження систем менеджменту доцільне лише на підприємствах із сучасною техніко-технологічною базою, а у випадках її застарілості й зношеності – необхідно проводити часткову чи комплексну модернізацію або ж повну її заміну. Крім того, персонал повинен бути підготовлений до комплексного застосування управлінських, організаційних, технічних та інших методів і прийомів згідно з методологією «Загального управління якістю» (TQM).

За таких обставин головними передумовами для підготовки адекватних відповідей на нові виклики та застарілі проблеми виступає вирішення наступних *завдань*:

- істотне розширення ролі власних фінансових джерел (прибуток, амортизаційні відрахування, статутний, резервний та додатковий капітал) у формуванні інвестиційних ресурсів на потреби відтворювального процесу;
- суттєве нарощування інвестицій у капітальні вкладення на основі диверсифікації інвесторів, освоєння суб'єктами господарювання різних фінансових інструментів (емісія облігацій і сертифікатів підприємств та акцій ПАТ) і фінансових джерел (цільового фінансування з бюджету та позабюджетних фондів, цільового іноземного інвестування, за рахунок коштів страхових й інвестиційних товариств, бюджетів спільного інвестування в різних господарських об'єднаннях), використання механізмів публічно-приватного партнерства, режимів пільгового державного регулювання діяльності підприємств, міжнародного та вітчизняного фінансового лізингу, міжнародної технічної допомоги, змішаного інвестування на основі комбінацій різних перелічених методів тощо;
- активна участь держави у частковому фінансуванні проектів модернізації переробно-харчових потужностей на принципах публічно-приватного партнерства [8; 9];
- зміцнення матеріальної бази науково-дослідних установ, що спеціалізуються на розробленні та впровадженні інноваційної харчової продукції і нових технологій, а також проектуванні сучасного технологічного устаткування та організації його випуску на вітчизняних підприємствах продовольчого машинобудування;
- розширення масштабів наукових досліджень у сфері біо-, нано-, осмо-, мембрано- процесів з метою створення нових видів харчової продукції та техніко-технологічного забезпечення їх широкого виробництва;
- завершення формування законодавчо-нормативної бази й створення галузевої інноваційної системи для продовольчого комплексу та спрямування її на досягнення передбачених Концепцією-2025 [2] індикативних параметрів інноваційної діяльності, зокрема: *збільшити* до 50% частку інноваційної продукції в обсязі виробництва промислової продукції; *збільшити* до 60% частку інноваційних підприємств; *збільшити* у 5-7 разів обсяг експорту високотехнологічної продукції тощо. Фактичні ж показники за 2013 р. становили відповідно: 3,5% (у т. ч. нової для ринку продукції – 0,8%, нової для підприємства – 2,7%), 18,4% і в 1,7 рази та ін.

Висновки. Підписання та ратифікація УА Україна-ЄС спровокувало появу перед вітчизняним продовольчим комплексом низки викликів, інтегральною відповіддю на які стане виведення національного АПК на рівень нормативних вимог, що запроваджені в Євросоюзі. Це дозволить гарантувати безпечність і якість вітчизняної агрохарчової продукції, підвищити її конкурентоспроможність, завоювати прихильність та привчити вибагливих європейських споживачів до її національної специфіки.

Водночас, в умовах практичної реалізації курсу на інтеграцію національного АПК в європейський нормативний простір виникає комплекс нових проблем, до дослідження, ґрунтового аналізу та пошуку інструментів, ресурсів і механізмів їх вирішення повинна долучитись академічна і галузева наука. До числа найактуальніших проблем, з урахуванням наслідків розвитку харчової промисловості з початку 2000-их років, є достатньо підстав віднести наступні: роль національного АПК в формуванні продовольчих ресурсів для задоволення потреб у харчовій продукції населення Європи і світу; залучення іноземних інвесторів до участі в модернізації на інноваційній основі підприємств продовольчого комплексу; новітні дослідження у сфері харчової продукції та технологій їх виробництва; використання зарубіжних технологічних інновацій на умовах фінансового лізингу; створення міжнародними продовольчими корпораціями підприємств на сучасній інноваційно-технологічній основі на території України та ін.

Список використаних джерел

1. Про концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Постанова Верховної Ради України (№ 916-XIV від 13.07.1999) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 47. – Ст. 336.
2. Концепція розвитку національної інноваційної системи. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.06. 2009 р. № 680-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-p>.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Авт. – упоряд.: Г.О. Андросук, І.Б. Жилияєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
4. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.09.2012 р. № 681-р // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 180.
5. ЄС – Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <[obl_4str.ai – defta_guidebook_web.pdf](http://obl_4str.ai-defta_guidebook_web.pdf)>.
6. Економічна складова Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління/[О.Бетлій, М.Риженков, В. Кравчук та ін.]. – К.: Ін-т екон. дослід. та політ. консульт., 2014. – 139 с.
7. Буряк Р.І. Менеджмент якості: забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств: Монографія / Р.І.Буряк. – К.: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2013. – 534 с.
8. Про державно-приватне партнерство. Закон України (від 01.07.2010 р. №2404-УІ) [Електронний ресурс]. – Доступний з: zakon.rada.gov.ua/go/2404-17.
9. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 №739-р) [Електронний ресурс]. – Доступний з: zakon.rada.gov.ua/go/739-2013-p.

Summary. *In the article it is analysed tendency of wear and reproductive processes on the enterprises of food industry from the second half of 2000-th, the role of foreign and home investments is reflected in providing of updating of the fixed assets. On the basis of the conducted analysis drawn conclusion in relation to the necessity of activation of traditional and search of new sources of investments, and also input of modern mechanisms of their bringing in on the necessities of updating of material base of processing-food productions with the use of technological. Expediency of introduction*

of control system of the different functional assigning is reasonable for swingeing majority of large and middle enterprises of food industry with the aim of increase of competitiveness of agrarian and food products and providing of her availability to the food markets of European Union.

Key words: *the fixed assets, wears and recreations, home and foreign investments, technological innovations, control system, processing-food enterprises.*

УДК 631.1.027

Кучер О.В.,

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту організації і адміністрування
Подільського державного аграрно-технічного університету,
м. Кам'янець-Подільський*

Гофман М.О.,

*к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
Університету економіки та права «КРОК»,
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ МАРКЕТИНГОВОЇ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

Проведено обґрунтування сутності збутової політики підприємств, як комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності продажу продукції. Розглянуто основні збутові маркетингові системи. Сформовано основні принципи збутової політики підприємства.

Ключові слова: *збутова політика, маркетинг, продаж.*

Постановка проблеми. В умовах переорієнтації підприємств до потреб ринку найважливішим питанням є формування політики збуту відносно мінливих вимог споживачів та високого рівня конкуренції. Економічні показники збутової політики впливають на процес функціонування підприємства в цілому, а їх аналіз дозволяє виявити проблеми, що виникають у його діяльності. Для усунення цих проблем необхідним є використання стратегічно спрямованого комплексу заходів щодо формування збутової політики, а також застосування сучасних моделей і методів удосконалення етапів організації, планування та контролю за збутовою діяльністю підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами теоретичного обґрунтування маркетингової збутової політики займаються зарубіжні та вітчизняні науковці, серед яких значний внесок здійснили Ансофф І. Ф. Котлер, С. В. Близнюк, Войчак А. В. та інші. Проте, закономірності, що лежать в основі збутових систем підприємств залишаються дискусійними.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є теоретичне обґрунтування сучасних принципів маркетингової збутової політики.

Виклад основного матеріалу. Збут продукції являється найважливішим елементом маркетингової діяльності підприємства, тому що саме на цьому етапі виготовлена продукція потрапляє на ринок і реалізується, а підприємство одержує прибутки і відшкодовує витрачений капітал. І тільки реалізувавши товар і одержавши прибуток, підприємство досягає кінцевої цілі – витрачений капітал набуває грошового вигляду.

Збут можна розглядати в широкому аспекті, як гармонійність операцій, пов'язаних з дослідженнями попиту, встановлення контактів зі споживачами, оформлення контрактів про поставку товарів, формування портфеля замовлень, встановлення завдань виробництву і в більш вузькому аспекті – як здійснення ефективних каналів розподілу і активів купівлі-продажу та організації товарообігу. Роль збуту в маркетинговій діяльності підприємств полягає у тому, що в сфері збуту визначається кінцевий результат усіх зусиль підприємства, направлених на одержання прибутку [1, с. 172].